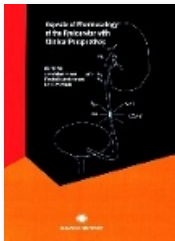

RECENSIONER

Viktigt om skaderisk vid ureteroskopi

Aspects of pharmacology of the pyeloureters with clinical perspectives. 210 sidor.

Författare: Jens Mortensen, Frederik Andreasen, Ulf Simonsen.

Förlag: Research Signpost; 2009. ISBN 978-81-308-0328-9.

Recensent: Anne-Charlotta Kinn, professor i urologi, Stockholm.

Jens Mortensen, som arbetat som urologöverläkare vid Eksjö lasarett, har haft sin forskningsverksamhet vid universitetet i Århus. Han har i samarbete med farmakologerna Frederik Andreasen och Ulf Simonsen utgivit en samling arbeten om njurbäckens tryck och uretärrens peristaltik och deras betydelse vid behandling av urolithiasis.

Flera internationellt välkända forskare har bidragit till boken. Alison Brading i Oxford och medarbetare har beskrivit hur den pacemakeraktivitet som påvisats starta i atypiska celler i njurkalkarnas slemhinna propageras längs uretären till blåsan av kontraktioner reglerade av autonoma nervsystemet, men också under inflytande främst av frisatt kalcium och av histamin och prostaglandiner. Vid akut uretärstenanfall innebar på 70-talet användningen av prostaglandinhämmare en effektiv smärtlindring, som åstadkoms genom både minskad slemhinnescellulär och sänkt diures men sannolikt också av en bromsning av peristaltik. Prostaglandinhämmare blev förstahandsanalgetikum i stället för opiat.

Vid obstruktion i urinvägarna är främsta målet att reducera det förhöjda njurbäcketrycket för att lindra koliksmärtan och för att minska risken för njurskada. Den senare ökar proportionellt med trycknivån och tiden för obstruktion, men påverkan på njuren förvärras vid samtidig förekomst av infektion.

I Århus finns en lång forskningstradition av njurbäcketryckmätningar och peristaltikstudier på gris. Mortensen och medarbetare har, med bakgrund av de senaste årens bättre kartläggning av receptorförhållanden i övre urinvägar-

na från in vitro-försök, velat studera om man med infusion i uretären av noradrenalin och isoproterenol kan minska det intrapelvina trycket och uretärkontraktionernas amplitud och frekvens.

De redogör för hur man med små infusionsflöden och låga koncentrationer kan uppnå bromsande effekter utan att få en generell påverkan med takykardi eller hypertoni hos försöksdjuret. Dessa effekter var väntade av isoproterenol, som är en beta-2-agonist, men kan tyckas vara oväntade av noradrenalin, som vid generell tillförsel är uretärkontraherande. Författarna anser att den svagt beta-stimulerande effekt som noradrenalin har, förstärks och dominerar vid lokal tillförsel i uretären. Försöken har utförts både med olika perfusionsflödes hastigheter i uretärkateter och under ureteroskopi på sövd gris med liknande resultat.

Ureteroskopi är ett vanligt ingrepp som utförs på de flesta kliniker och med allt finare kaliber hos instrumenten. Det senare har inneburit en markant sänkning av komplikationsriskerna uretärperforation och strikturer. De grövre och mindre flexibla ureteroskop som tidigare användes hade en ytterskida som medgav bättre spolningskapacitet, om man fick besvärande blödning. De kunde därför vara tekniskt lättare att handskas med för en skopist som inte var så driven. Mortensens och medarbetarens tidigare studier, liksom andra internationella publikationer, visade hur man med höga spolflöden skapar så höga trycknivåer att njurskada kan utvecklas. Om farmaka av ovannämnda slag tillsätts kan urologen med ett skonsamt tunt flexibelt skop arbeta utan jäkt i en relaxerad och vidgad uretär. Sannolikt finns möjligheter att i framtiden använda även andra farmaka som 5HT-antagonister och kalciumkanalblockerare.

Budskapet om risken för njurpåverkan, som säkert inte alltid den ivrige skopisten beaktar under jakten på uretärstenen, är viktigt, och boken förtjänar att läsas av urologer med stenverksamhet. Tyvärr lär den nog inte påträffas i svensk bokhandel, men den kan beställas direkt från förlaget. ■

Praktiskt om sexuellt överförda sjukdomar

Seksuellt överförbara infektioner och genitale hudsykdomar. 194 sidor.

Författare: Harald Moi, Jan Martin Maltau. **Förlag:** Gyldendal; 2008.

ISBN 978-82-05-36562-9.

Recensent: Peter Lidbrink, docent, överläkare, hudkliniken, Karolinska universitetssjukhuset, Solna.

Från Norge kommer en ny utgåva av boken »Seksuellt överförbara infektioner och genitale hudsykdomar«, som har författats av Harald Moi, professor i dermatovenereologi, Oslo Universitet, och Jan Martin Maltau, professor i obstetrik och gynekologi, Tromsø Universitet. Harald Moi har ett förflutet inom svensk venereologi och disputerade på arbeten om bakteriell vaginos vid Uppsala Universitet. Den första utgåvan anmäldes i Läkartidningen nr 40/2004.

Bokens författare är väl insatta i området sexuellt överförda infektioner (STI), som belyses på ett lättfattligt sätt. Norskan torde inte utgöra något större problem. Boken tar i korta kapitel upp hur man ska handlägga patienter som söker för misstänkt könssjukdom eller andra underlivsbesvär. Den ger bland annat tips om hur man tar upp en sexualanamnes, vilka mikrobiella agens som kan komma i fråga samt hur man diagnostiserar dem. Den lägger särskild vikt vid att vägleda läsaren till en snabb och korrekt diagnostik och behandling av genitella flytningar, sår eller utslag hos både män och kvinnor. Förtjänstfullt framhålls hur viktigt det är att utföra direktmikroskopi. Boken innehåller såväl kortfattad sjukdomslära om STI som kolpiter, vulvasjukdomar, balaniter, neoplastiska tillstånd och hudsjukdomar som uppträder i underlivet. Den är rikt illustrerad med kliniska och mikroskopiska bilder i färg. Dagens laboratorietekniker och hur svaren ska tolkas beskrivs också utomordentligt bra.

Denna bok passar bra att ha som stöd på mottagningar i allmänmedicin, gynekologi, infektion, dermatovenereologi och på ungdomsmottagningar eller för andra som ansvarar för STI-vård samt inom utbildningen. Den förmedlar samma synsätt som vi har i Sverige på den medicinska handläggningen, och den har en hög aktualitet. De moment i omhändertagandet som regleras av vår smittskyddslag finns av naturliga skäl inte med, men den norska lagstiftningen är mycket lik vår egen i dessa avseenden.

Vi saknar i Sverige motsvarande aktuell litteratur, och därför kan boken varmt rekommenderas. ■